

Wanneer de herten burlen A l'écoute du brâme

France

Pays-Bas

Wanneer de herten burlen

Terwijl de mannetjesherten de strijd aanbinden, wacht de hinde op de overwinnaar.

In het begin van de herfst is het mannetjeshert verliefd. Zijn machtig geloei rolt door de Ardense wouden.

Van Dale omschrijft 'burlen' als het 'bronsig loelen van herten'. Als u in de eerste weken van de herfst 's avonds -of 's ochtends heel vroeg- stilletjes het Ardense woud in-trekt, zult u het horen. Een fantastische opera vol passie en woede. In de bronsttijd blijft het mannetjeshert dag en nacht wakker. Het eet en drinkt niet en rent onvermoeibaar door het bos. Het heeft slechts één doel: zijn lust bevredigen. Soms twintig keer per dag. Dat kost hem tot twintig procent van zijn gewicht. En om te kunnen paren moet hij vaak de strijd met de andere mannetjes aanbinden. De hinden blijven gewoon wachten op de overwinnaar. Terwijl het machtige burlen door het woud rolt...

Burlen op het net

Hoe klinkt het burlen van een hert? Op verschillende internetsites kunt u er staaltjes van horen.
- Het indrukwekkendste geluid hoort u ontegensprekelijk op de Nederlandse site www.veluwshert.nl.
Na de Ardennen is het natuurgebied van de Veluwe in de Benelux de beste plek om

het edelhert te beluisteren. Jeugdverenigingen organiseren er zelfs 'burlkampen'.
- Op de Franse site www.ifrance.com hoort u verscheidene varianten van het burlen. Elke variant vertelt een andere boodschap: aanwezigheid, verlangen, uitdaging, achtervolging, triomf...

België is mooi

In de bronsttijd is het edelhert voortdurend opgewonden en gaat het de bomen en het gras met zijn gewei te lijf.

Met het burlen bakent het hert zijn

territorium af en daagt het andere mannetjes uit

Het edelhert is polygaam. Meestal verzamelt het oudste mannetje de hinden om zich heen en belet het de andere mannetjes ze te benaderen.

Waar kunt u het horen?

Herten horen burlen -en als u geluk hebt een gevecht meemaken- is een onvergetelijke ervaring. De jongste jaren zijn de 'bronswandelingen' tussen half september en begin oktober erg populair geworden in de Ardennen, met name bij Vlamingen en Nederlanders. Het best gaat u mee met een wandeling onder leiding van ervaren gidsen. Ze kennen de geheimen van het woud, kunnen u heel wat fascinerende dingen vertellen en weten het antwoord op uw vragen. Let op, het aantal deelnemers is beperkt want de groepen mogen niet te groot zijn. Reserveer dus op tijd. Vergeet niet waterdichte schoenen en een zaklamp mee te nemen. En laat de hond voor een keertje thuis...

● **AMBERLOUP (SAINTE-ODE)**. Wandeling met natuurgids. Afspraak op de Place Communale, op 21/09 en 28/09, om 20.30 uur. Reserveren verplicht. Prijs: € 4 (inclusief een bord soep). U kunt bij het reserveren ook een overnachting boeken. Info: ☎ 061.68.86.11, info@sainte-ode.be.

● **HAN-SUR-LESSE**. Het domein van de grotten van Han organiseert wandelingen in de weekends van 20-21-22/09 en 27-28-29/09. Vertrek in meerdere groepen vanaf 18.30 uur. Afspraak bij de uitgang van de grot. Reserveren verplicht. Prijs: € 10 (volwassenen), € 5,50 (kinderen). Info: ☎ 084.37.72.13, fax: 084.37.77.12.

● **NASSOGNE**. Gratis wandeling op 21/09. Vertrek om 19 uur. Afspraak op de Place Communale. Reserveren wenselijk. Na de tocht is er warme wijn en worst. Info: ☎ 084.22.21.39.

● **SAINT-HUBERT**. Wandelingen met gids. Afspraak op 21/09 en 28/09 in het wildpark (2 km van Saint-Hubert, richting Nassogne). Reserveren verplicht. Prijs: ong. € 10 (inclusief een voordracht met dia's en een bord Ardense soep). Info: ☎ 061.30.10, Fax: 061.61.54.44.

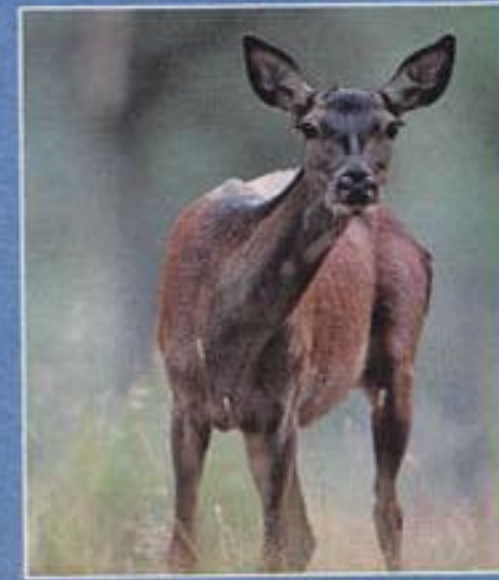
● **LEGLISE**. Wandelingen met twee boswachters, op 21/09 en 28/09. Afspraak in de zaal 'Nos Loisirs' (bij de kerk). Vertrek om 20.30 uur. Reserveren wenselijk. Prijs: € 2. Info: ☎ 063.43.00.21, fax: 063.43.30.50.

● **HABAY-LA-NEUVE**. Wandeling op 27/09 om 20.30 uur en op 28/09 om 5.30 uur, met een agent van Water- en Bosbeheer als gids (ong. 10 km). Afspraak op de Grand Place. Reserveren wenselijk. Gratis. Info: tel. en fax ☎ 063.42.22.37.

● **VLESSART (LEGLISE)**. Wandeling in het bos van Anlier (ong. 7 km) op 28/09. Vertrek in meerdere groepen van 20.30 tot 21.30 uur. Afspraak in lokaal Anim'Vlesart (Rue de la Ducasse 32). Reserveren wenselijk. Prijs: € 2 (incl. warme wijn of limonade). Info: ☎ 063.42.35.70.

● **LA REID**. Ook het wildpark van La Reid, op enkele kilometers van Spa, organiseert 'bronswandelingen'. Info en inschrijvingen: ☎ 087.54.10.75.

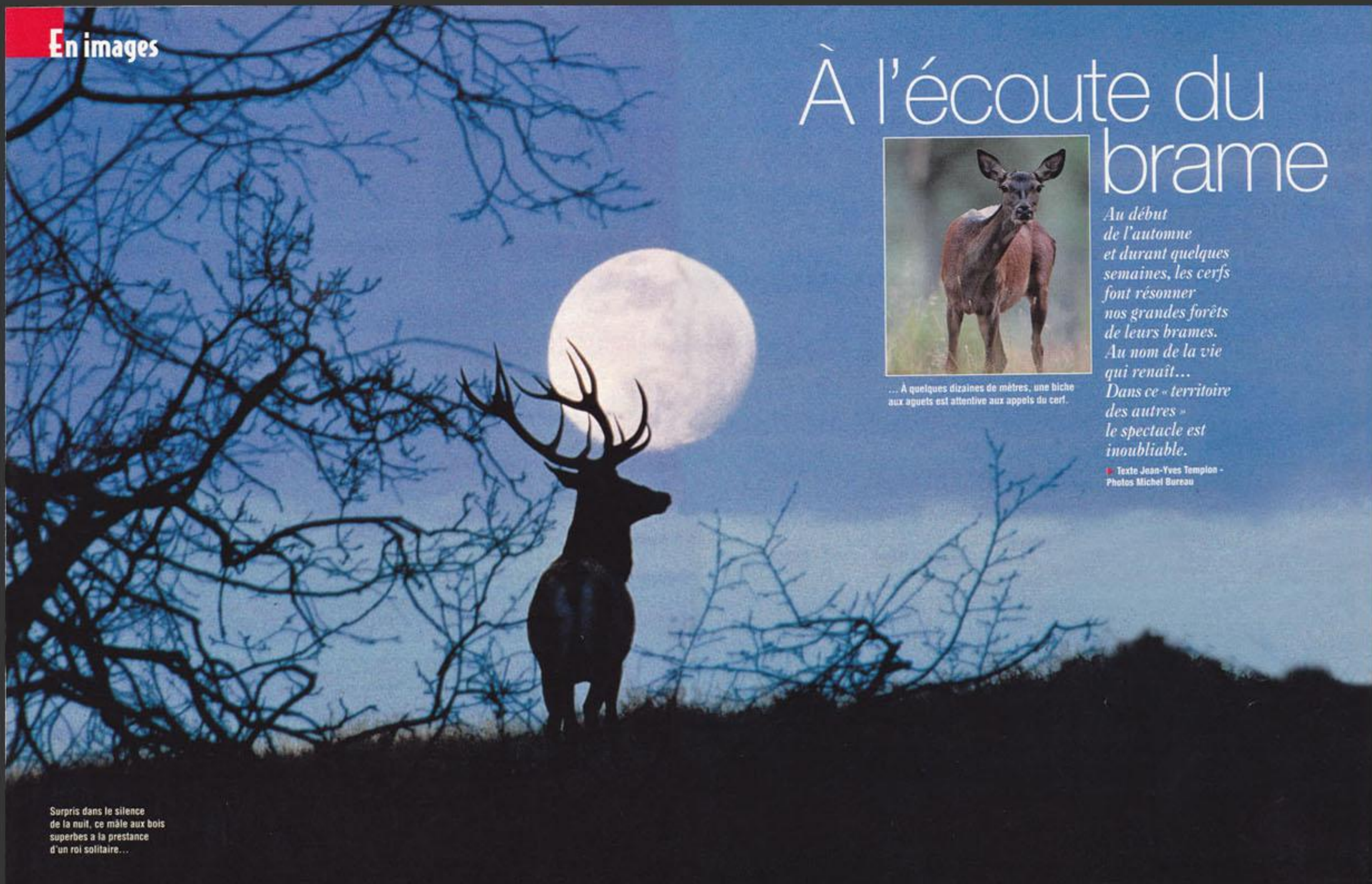
À l'écoute du brame

... À quelques dizaines de mètres, une biche aux agueux est attentive aux appels du cerf.

Au début de l'automne et durant quelques semaines, les cerfs font résonner nos grandes forêts de leurs brames. Au nom de la vie qui renaît... Dans ce « territoire des autres » le spectacle est inoubliable.

Texte Jean-Yves Templeton - Photos Michel Bureau

Surpris dans le silence de la nuit, ce mâle aux bois superbes à la prestance d'un roi solitaire...

Apparemment tranquille, un jeune rival attend. Il ne tardera pas à provoquer le roi couronné. Une tension formidable naîtra, comme un orage, sous le regard des biches.

Ce mâle surexcité est tout en sueur à labourer l'herbe à grands coups d'andouillers.

Pour vibrer au son rauque du brame

- DANS LES YVELINES, Espace Rambouillet, du 19 septembre au 6 octobre, Office national des forêts, tél. 01.34.83.67.30.
- DANS LE LOIR-ET-CHER, domaine national de Chambord, 7 sorties entre le 17 septembre et le 7 octobre, tél. 02.54.50.50.00.
- DANS LE CANTAL, Destination nature, Chalinargues, 1 ou 2 sorties par semaine entre le 15 septembre et le 15 octobre, tél. 04.71.20.03.52, ou office du tourisme de Pierrefort, tél. 04.71.23.38.04.
- DANS L'AVEYRON, Office national des forêts, Aubrac, tél. 05.65.48.06.82.
- DANS LE GARD, office du tourisme de Valleraugue, le 22 septembre, tél. 04.67.82.25.10 ou parc national des Cévennes/antenne Aigoual, tél. 04.67.81.20.06.
- EN LOIRE-ET-LAINE, Chimon, le 6 octobre, tél. 02.47.51.81.84.
- DANS L'ANIS, office du tourisme de La Bastide-de-Sérou, entre le 15 septembre et le 10 octobre, tous les jours sur demande et en fonction du nombre de personnes, tél. 06.61.84.53.53.

Le cri du cerf est rauque, sauvage et profond. Le « maître de place » fait tout pour éloigner les rivaux et garder ses biches.

Très impressionnant, le brame mêle violence et séduction

Les bois s'entrecroquent, les corps s'arc-boutent. Parfois, certains combattants restent emmêlés et meurent d'épuisement.

À l'abri des regards, les saillies sont difficiles à observer. Il arrive que la chance sourit, et cette vie secrète apparaît alors dans tout son naturel.